

ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหาร
สถานศึกษากับความสุขในการทำงานของครู ในสหวิทยาเขตรัชวิภา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

THE RELATIONSHIP BETWEEN LEADERSHIP SOFT SKILLS OF
SCHOOL ADMINISTRATORS AND TEACHER'S HAPPINESS AT WORK
IN RATCHAVIPHA CONSORTIUM SCHOOL UNDER THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE BANGKOK 2

¹รัชดาพร บุญคง, ²สุดารัตน์ สารสว่าง และ ³มีชัย ออสุวรรณ

¹Rachadaporn Boonkong, ²Sudarat Sarnswang, and ³Meechai Orsuwan

¹มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ประเทศไทย

¹Kasetsart University, Thailand

¹Rachadaporn.boon@ku.th, ²fedusdrs@ku.ac.th, ³meechai.o@ku.th,

Received : February 24, 2024; **Revised :** March 21, 2024; **Accepted :** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตรัชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 2) เพื่อศึกษาระดับความสุขในการทำงานของครูใน สหวิทยาเขตรัชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษากับความสุขในการทำงานของครูในสหวิทยาเขตรัชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตรัชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 285 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า

¹ นิสิต, หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

³ รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น .972 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตรัชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ระดับความสุขในการทำงานของครู ในสหวิทยาเขตรัชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษากับความสุขในการทำงานของครู ในสหวิทยาเขตรัชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=.487, p < .01$)

คำสำคัญ : ความสัมพันธ์; ภาวะผู้นำ; Soft Skills; ความสุขในการทำงาน

Abstract

The purposes of this research were to study 1) the level of leadership soft skills of school administrators in Ratchavipha consortium school under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2. 2) the level of teacher's happiness at work in Ratchavipha consortium school under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2. 3) the relationship between leadership soft skills of school administrators and teacher's happiness at work in Ratchavipha consortium school under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2. This research was categorized as a quantitative study. The sample used in this study including 285 school teachers. This tool was a 5 rating scales questionnaire constructed by the researcher with .972 reliability. The statistical used for data analysis were percentage, mean, standard deviation and Pearson' Product Moment Correlation Coefficient. The results were found that 1) the leadership soft skills of school administrators in overall and each aspect were at a high level. 2) the teacher's happiness at work in overall and each aspect were at a high level. And 3) The relationship between the leadership soft skills of school administrators and teacher's happiness at work correlated positively at the relatively moderate level of .01 of statistical significance. ($r=.487, p < .01$)

Keywords: Relationship; Leadership; Soft Skills; Teacher's happiness at work

บทนำ

ปัจจุบันโลกกำลังเผชิญกับยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการพัฒนาขึ้นในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการศึกษา ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 ที่เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ส่งผลให้ทุกภาคส่วนนำไปสู่การแข่งขันทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ทั้งยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้หลายประเทศต้องปฏิรูปการศึกษา เพราะคุณภาพของการจัดการศึกษาเป็นตัวบ่งชี้และเป็นตัวชี้วัดศักยภาพที่สำคัญในการแข่งขัน ดังนั้นประเทศที่จะอยู่รอดได้หรือคงความได้เปรียบก็คือประเทศที่มีอำนาจทางความรู้และเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565, น.1) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) ที่มีเป้าหมายการพัฒนา ในหมวดหมู่ที่ 12 ประเทศไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ตลอดจนแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566 – 2570) แผนปฏิรูปประเทศ ด้านการศึกษา นโยบายรัฐบาล นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ และนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน “วิถีนวัตกรรม วิถีคุณภาพ” อย่างต่อเนื่อง และต่อยอดการศึกษาสร้างสรรค์เป็น “ซอฟต์แวร์” ดังนั้นการบริหารการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน โดยจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม และตลาดแรงงานโลก ผู้บริหารจึงต้องมีทักษะในการบริหารจัดการองค์กร องค์กร วรรณวัฒน์ และ ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ (2564) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความพร้อมในด้านทักษะที่โดดเด่น คือ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล และทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ สอดคล้องกับแนวคิดของวิจารณ์ พานิช (2555) ที่กล่าวถึงทักษะในการบริหารงานในปัจจุบันว่า ผู้บริหารต้องมีทักษะในการบริหารคนและงาน ซึ่งการบริหารคนที่เกี่ยวข้องกับทักษะด้านมนุษย ที่สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ นั่นคือ ทักษะด้าน Soft Skills โดยทักษะ Soft Skills เป็นทักษะด้านความคิด อารมณ์ ความรู้สึก และการสื่อสารที่จำเป็นต้องใช้ในการทำงานให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลให้เกิดการสร้างนวัตกรรม ซึ่ง Soft Skills จะช่วยส่งเสริมการพัฒนา Hard Skills หรือทักษะเฉพาะอย่างต่อเนื่อง (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา, 2562) ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีทักษะด้าน Soft Skills ต้องมีทักษะดังต่อไปนี้ ได้แก่ ทักษะการทำงานเป็นทีม การสื่อสาร ความคิดสร้างสรรค์ ความเชี่ยวชาญเฉพาะตน การวางแผนการจัดการองค์กร และการนำเสนอ เป็นต้น ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาทั้ง Hard Skills และ Soft Skills ควบคู่กันไป เพื่อจะทำให้สถานศึกษามีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงได้ทุกระดับ (Tang, 2012)

ปัจจุบันกระแสการสร้างความสุขในการทำงานในประเทศไทยได้เริ่มแพร่หลายมากยิ่งขึ้น โดยการสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้แก่บุคลากรรู้สึกถึงการมีส่วนร่วมในการทำงาน รู้สึกถึงความมั่นคงในงาน การเจริญเติบโตก้าวหน้า มีความกระตือรือร้นในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย สนุกกับงาน มีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนร่วมงาน และมีสภาพแวดล้อมที่ดีที่เอื้ออำนวยให้เกิดความสุขใน

การทำงาน ลดความเครียดและความขัดแย้งภายในองค์กร ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้องค์กรเจริญก้าวหน้าและพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล (ภัทรดนัย ฉลองบุญ, 2562) สถานศึกษาในสหวิทยาเขตรัชมังคลาภิเษก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 กำหนดนโยบายการบริหารทรัพยากรบุคคลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานบุคคลที่มีความโปร่งใส กำหนดให้มีการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษามีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง สอดคล้องกับการขับเคลื่อนภารกิจของหน่วยงานและทิศทางการปฏิรูปประเทศ ในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตของบุคลากร เพื่อทำให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้าไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งยังมีบทบาทในการสร้างทีมงาน สร้างความสัมพันธ์อันดีของบุคลากรในองค์กร หากผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการผลักดันให้เกิดความสุขในการทำงานของครูได้ จะช่วยให้ครูทำงานได้อย่างราบรื่น บรรยากาศในการทำงานเต็มไปด้วยความสุข ความสามัคคี มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ร่วมกันพัฒนาและขับเคลื่อนองค์กรให้ประสบความสำเร็จและเจริญก้าวหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ จากเหตุผลและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษากับความสุขในการทำงานของครูในสหวิทยาเขต รัชมังคลาภิเษก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำข้อมูลสารสนเทศในการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษาและมีความสุขในการทำงานของครู ที่ส่งผลในการพัฒนาระบบการบริหารสถานศึกษาและบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ เป็นแรงขับเคลื่อนในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตของพลเมืองโลกต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตรัชมังคลาภิเษก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับความสุขในการทำงานของครูในสหวิทยาเขตรัชมังคลาภิเษก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษากับความสุขในการทำงานของครูในสหวิทยาเขตรัชมังคลาภิเษก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตรัชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 9 โรงเรียน มีจำนวนครูทั้งหมด 1,107 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตรัชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ด้วยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณสูตรขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง 285 คน จากนั้นดำเนินการสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากร (Proportional Allocation) โดยการเทียบบัญชีรายชื่อและเลือกผู้ให้ข้อมูลโดยใช้การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 2 ส่วนได้แก่ ทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ประกอบด้วย 5 ทักษะ ได้แก่ 1) ความคิดสร้างสรรค์ 2) ทักษะการพูดและการโน้มน้าวใจ 3) การทำงานเป็นทีม 4) การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมตลอดเวลา 5) การจัดการเวลา ตามกรอบแนวคิดของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563) และความสุขในการทำงานของครู แบ่งเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การติดต่อสัมพันธ์ 2) ความรักในงาน 3) ความสำเร็จในงาน 4) การเป็นที่ยอมรับ ตามแนวคิดของ Manion (2003)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษากับความสุขในการทำงานของครู แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์ในการทำงาน และวิทยฐานะ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตรัชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความสุขในการทำงานของครู ในสหวิทยาเขตรัชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยนำมาแจกแจงหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

4.2 วิเคราะห์ระดับทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษา และระดับความสุขในการทำงานของครู ในสหวิทยาเขตรัชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient: r)

ผลการวิจัย

1. ทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตรัชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตรัชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน

ที่	ทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
1	ด้านความคิดสร้างสรรค์	4.00	.65	มาก
2	ด้านทักษะการพูดและการโน้มน้าวใจ	3.99	.68	มาก
3	ด้านการทำงานเป็นทีม	4.08	.76	มาก
4	ด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมตลอดเวลา	3.96	.74	มาก
5	ด้านการจัดการเวลา	3.91	.70	มาก
	ภาพรวม	3.99	.62	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ระดับทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตรัชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = .62) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = .76) รองลงมา คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = .65) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดการเวลา ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = .70)

2. ความสุขในการทำงานของครู ในสหวิทยาเขตรัชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสุขในการทำงานของครู ในสหวิทยาเขตศรีวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน

ที่	ความสุขในการทำงานของครู	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
1	ด้านการติดต่อสัมพันธ์	4.29	.62	มาก
2	ด้านความรักในงาน	4.30	.65	มาก
3	ด้านความสำเร็จในงาน	4.32	.54	มาก
4	ด้านการเป็นที่ยอมรับ	4.16	.71	มาก
	ภาพรวม	4.28	.56	มาก

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ระดับความสุขในการทำงานของครู ในสหวิทยาเขตศรีวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = .56) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความสุขในการทำงานของครูอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสำเร็จในงาน ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = .54) รองลงมาคือ ด้านความรักในงาน ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = .65) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการเป็นที่ยอมรับ ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = .71)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษา กับความสุขในการทำงานของครู ในสหวิทยาเขตศรีวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product correlation coefficient) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษา กับความสุขในการทำงานของครู ในสหวิทยาเขตศรีวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวม

ทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษา	ความสุขในการทำงานของครู				
	การติดต่อสัมพันธ์	ความรักในงาน	ความสำเร็จในงาน	การเป็นที่ยอมรับ	Y _{tot}
ด้านความคิดสร้างสรรค์	.447**	.363**	.320**	.434**	.440**
ด้านทักษะการพูดและการโน้มน้าวใจ	.388**	.302**	.294**	.350**	.375**
ด้านการทำงานเป็นทีม	.536**	.427**	.388**	.516**	.525**
ด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม	.443**	.344**	.324**	.403**	.426**
ตลอดเวลา					
ด้านการจัดการเวลา	.444**	.374**	.371**	.397**	.445**
X _{tot}	.497**	.399**	.373**	.465**	.487**

**ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษา (X_{tot}) กับความสุขในการทำงานของครู (Y_{tot}) ในสหวิทยาเขต รัชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=.487$, $p < .01$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษากับความสุขในการทำงานของครูในสหวิทยาเขตรัชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตรัชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า ทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตรัชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีมนี้อาจเป็นเพราะ ในสหวิทยาเขตรัชวิภาส่วนใหญ่เป็นสถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่ มีครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนจำนวนมาก หากผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสร้างและบริหารทีมได้อย่างเหมาะสม จะช่วยให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ทุกคนได้ผลิตผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสถานศึกษา มีการกล่าวชื่นชม เมื่อครูช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยความเต็มใจ มีการส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานร่วมกันของบุคลากร เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการคิด แก้ไขปัญหา ปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงาน และจัดให้มีกิจกรรมเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในองค์กร สอดคล้องกับพระครูปริยัติโสภณกิจ (2565) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างทีมงานบุคลากรที่มีลักษณะการทำงานโดยให้สมาชิกในองค์กรเกิดความพึงพอใจในการทำงาน ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามความถนัด มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการสื่อสารประสานงานกันด้วยสัมพันธภาพที่ดี มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการทำงาน ตลอดจนมีความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันรวมทั้งการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นลักษณะที่จะส่งผลให้การปฏิบัติงานในองค์กรของบุคลากรในสถานศึกษาประสบผลสำเร็จ

ทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความคิดสร้างสรรค์ เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา ซึ่งสะท้อนถึงการที่ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวคิดที่ทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม และสถานการณ์ปัจจุบัน มีนโยบายและวิสัยทัศน์ที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร และชุมชนอย่างสร้างสรรค์ มีการคิด ริเริ่มนำแนวทางและเทคนิคใหม่ ๆ มาพัฒนาหรือปรับปรุงยุคต่อกระบวนการบริหารงานในสถานศึกษา สนับสนุนให้ครูพัฒนาความคิด และมุมมองใหม่ ๆ ในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริวรรณ คำภูเงิน (2561) กล่าวว่า การมีความคิดสร้างสรรค์หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงความสามารถในการคิดหลายทิศทางที่

นำไปสู่กระบวนการคิดในสิ่งที่แปลกใหม่อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางสร้างสรรค์ และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม องค์กรหรือสังคม เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยอาศัยการบูรณาการเชื่อมโยงจากความรู้และประสบการณ์เดิม

ทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการจัดการเวลา เป็นทักษะที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องกำหนด ควบคุมกิจกรรมหรืองานต่าง ๆ ที่ต้องทำให้ประสบผลสำเร็จตามเวลาและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยมีการวางแผน ลำดับความสำคัญ การควบคุมเวลา เพื่อให้เกิดประโยชน์ มีประสิทธิภาพ และคุ้มค่าที่สุด แต่จากผลการวิจัยพบว่า ด้านดังกล่าวเป็นด้านที่อยู่ในระดับมากแต่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะขอบข่าย และภาระงานของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่มีค่อนข้างมาก ครอบคลุมถึงการปฏิบัติงานทั้งหมดของสถานศึกษา การทำความเข้าใจกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในระยะสั้น และระยะยาว อาจทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการเวลาให้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องกำหนดเป้าหมายด้านระยะเวลาในการดำเนินงานอย่างชัดเจน วางแผน จัดลำดับความสำคัญของการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ มีการติดตาม ตรวจสอบ นิเทศ และควบคุมการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเวลาที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับ ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี (2561) กล่าวว่า ทักษะด้านการบริหารเวลา เป็นความสามารถของผู้บริหารในการลำดับความสำคัญของงานและมอบหมายงานได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากผู้บริหารมีภารกิจที่หลากหลายในแต่ละวัน ซึ่งถ้าผู้บริหารไม่สามารถจัดการเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพอาจทำให้ผู้บริหารเกิดความเครียดและไม่สามารถบรรลุเป้าหมายอย่างที่ต้องการได้

2. ความสุขในการทำงานของครูในสหวิทยาเขตรัชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า ความสุขในการทำงานของครูในสหวิทยาเขตรัชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสำเร็จในงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การทำงานของครูในสหวิทยาเขตรัชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ที่มีการทำงานอย่างเป็นระบบ ทำให้ครูรับรู้ถึงความสำคัญของงานที่ได้รับมอบหมาย ใส่ใจในหน้าที่ที่รับผิดชอบอย่างเต็มที่ มีอิสระในการตัดสินใจต่อการทำงานตามหน้าที่ตนเอง พร้อมพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้งานที่ทำมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การทำงานของครูมีการกำหนดระยะเวลาในการส่งงานอย่างชัดเจนจึงทำให้ครูมีการวางแผนลำดับความสำคัญในการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายและระยะเวลาที่กำหนดไว้ จนเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จในงานที่ได้รับมอบหมายนั้นด้วย สอดคล้องกับ Gattiker and Larwood (1986) กล่าวว่า ความสำเร็จในการทำงาน (Job Success) เป็นการรับรู้ภายในจากการรวบรวมพฤติกรรมที่ปฏิบัติงานสำเร็จหรือบรรลุวัตถุประสงค์ในการทำงาน ซึ่งมาจากแนวคิดการรับรู้ในอาชีพของตนเอง (Occupational Self-concept) โดยพบว่ามีครูรับรู้ความสำเร็จในอาชีพจากบทบาทการทำงานของตนเอง เช่น รับรู้ถึงความสำคัญของงาน มีความชำนาญในงาน ได้รับความไว้วางใจจากผู้บริหารระดับสูง ได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงาน มีอำนาจในการตัดสินใจในงานที่ทำ มีความสามารถในการบริหารงาน ทำงานด้วยใจรักและรับผิดชอบในหน้าที่

ความสุขในการทำงานของครู ด้านความรักในงาน เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา ซึ่งสะท้อนถึงการประกอบวิชาชีพครู ซึ่งเป็นวิชาชีพที่บุคคลในสังคมให้ความเคารพนับถือ มีเกียรติและศักดิ์ศรี ดังนั้นผู้ที่จะมาประกอบวิชาชีพครูต้องมีความรัก และความศรัทธาในวิชาชีพ มีความเมตตา กรุณาให้กับศิษย์ สามารถเผชิญกับแรงกดดันจากสังคม หน่วยงานต้นสังกัด ผู้บังคับบัญชา เพื่อนครู ผู้ปกครอง และนักเรียน นอกจากนี้ครูยังมีภาระงานที่ต้องมีความรับผิดชอบสูง ทั้งด้านการจัดการเรียนการสอน การดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมไปถึงการทำงานเอกสารต่าง ๆ ของโรงเรียน ดังนั้นผู้ที่เป็นครูได้ต้องมีจิตวิญญาณในความเป็นครู รับรู้ถึงคุณค่าของงานที่ทำอย่างแท้จริง มีความภูมิใจในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและมีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับ Manion (2003) กล่าวว่า ความรักในงาน (Love of the Work) หมายถึง การรับรู้ถึงความรู้สึกรักและผูกพันอย่างแน่นเหนียวกับงาน รับรู้ว่าตนมีพันธกิจในการทำงานให้สำเร็จ มีความยินดีในสิ่งที่เป็นองค์ประกอบของงาน กระตือรือร้น ตื่นเต้น ดีใจ เพลิดเพลินในการที่จะปฏิบัติงานและปรารถนาที่จะปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ รู้สึกเป็นสุขเมื่อได้ทำงาน มีความภูมิใจที่ตนมีหน้าที่รับผิดชอบในงาน เกิดความรู้สึกในทางบวกที่ได้ทำงาน สนุกสนาน รู้สึกภูมิใจที่ได้ทำงาน

ความสุขในการทำงานของครู ด้านการเป็นที่ยอมรับ ที่แสดงให้เห็นถึงการได้รับการยอมรับ ความเชื่อใจจากผู้บริหารสถานศึกษาหรือเพื่อนร่วมงานในความสามารถของบุคคลนั้น รวมถึงการให้กำลังใจ ยกย่อง ชมเชย แสดงความยินดี หรือการแสดงออกอื่น ๆ เมื่อประสบความสำเร็จในงานที่ทำ ซึ่งการเป็นที่ยอมรับเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นและมีความสุขในการทำงานของบุคลากรในองค์กร ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน และมุ่งมั่นในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายได้ดียิ่งขึ้น แต่จากผลการวิจัยพบว่า ด้านดังกล่าวเป็นด้านที่อยู่ในระดับมากแต่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์ในการทำงานส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 5 – 10 ปี ทำให้ยังไม่มีโอกาสได้แสดงความสามารถในการทำงานได้อย่างเต็มที่ และอาจยังไม่ได้ได้รับความเชื่อใจให้รับผิดชอบโครงการหรืองานอื่น ๆ ที่สำคัญในโรงเรียน รวมถึงยังขาดความน่าเชื่อถือของข้อคิดเห็นหรือการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ จึงไม่ได้รับการยอมรับเท่าที่ควร สอดคล้องกับสุพจน์ จิตวิธการณกุล (2559) กล่าวว่า การยอมรับนับถือ หมายถึง การที่ครูได้รับการไว้วางใจ ความเชื่อถือยอมรับในความรู้ความสามารถ และการให้กำลังใจโดยการยกย่องชมเชยจากผู้อื่นเมื่อทำงานประสบความสำเร็จ ซึ่งการยอมรับนับถือขึ้นอยู่กับความสำเร็จของงานที่ทำด้วย ครูในสถานศึกษาหากได้รับการไว้วางใจ ยอมรับในความรู้ความสามารถ และการให้กำลังใจจากผู้บริหาร และเพื่อนร่วมงานแล้วย่อมเกิดความรู้สึกพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ตลอดจนส่งผลในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรได้ดียิ่งขึ้น

3. ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษากับความสุขในการทำงานของครูในสหวิทยาเขตรัชชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า ทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษากับความสุขในการทำงานของครู โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำองค์กร และเป็นผู้กำหนดนโยบาย แนวทางในการบริหารสถานศึกษาให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และเกิด

ประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งหากผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ในการส่งเสริมสนับสนุน และเอื้อให้ครู และบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการทำงาน โดยกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถโน้มน้าวให้บุคลากรทุกคนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในทีม พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และร่วมกันพัฒนาองค์กรให้ประสบความสำเร็จ ส่งผลให้ครูเกิดความพอใจในการทำงาน รู้สึกรักและผูกพันกับงานที่ได้รับมอบหมาย มีความกระตือรือร้นในการทำงาน พร้อมพัฒนาและขับเคลื่อนองค์กรให้สำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นนารัตน์ โพธิ์สัตย์ (2563) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารสถานศึกษากับความสุขของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษากับความสุขของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตรัชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills อยู่ในระดับมาก และครูในสหวิทยาเขตรัชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีความสุขในการทำงานอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลางกับความสุขในการทำงานของครู ดังนั้นหากผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างหรือพัฒนาทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills โดยมีแนวคิด นำแนวทางใหม่ๆ มาพัฒนาหรือปรับประยุกต์ในการบริหารสถานศึกษา มีการติดต่อประสานงาน และสื่อสารกันในองค์กรอย่างชัดเจน เปิดโอกาสในครูมีส่วนร่วมในกิจกรรม และโครงการต่าง ๆ มีการวางแผนการปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบ เตรียมพร้อมรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ จะทำให้ครูทำงานได้อย่างราบรื่น มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มีความสุขในการทำงาน สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ และปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). *แนวทางการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมาตรฐานสากล ฉบับปรับปรุง*. กรุงเทพฯ: โอเดีย แอนด์ พรีนติ้ง.
- ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2561). *ภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารองค์กร แนวคิด ทฤษฎี และกรณีศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปัญญาชน.

- ณัฐกร วรณวัฒน์ และ ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (2564). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน เครือข่ายที่ 71 กรุงเทพมหานคร. *Journal of Roi Kaensam Academi*. 6(2), 126-138.
- นภารัตน์ โพธิ์สัตย์. (2563). การบริหารสถานศึกษากับความสุขของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระครูปริยัติโสภณกิจ. (2565). การปฏิสัมพันธ์เพื่อพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา. วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี. 5(2), 115-133.
- ภัทรดนัย ฉลองบุญ. (2562). ความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรภาครัฐ. วารสารวสันตศึกษาปริทรรศน์ มจร, 6(ฉบับพิเศษ), 590-599.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ:มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนาผล. (2562). *Soft Skills to Master*. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิริวรรณ คำภูเงิน. (2561). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่าย การศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566 - 2570) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สืบค้นเมื่อวันที่ 13 กันยายน, 2566, จาก <https://www.obec.go.th/archives/813787>
- สุพจน์ ฐิติวรการณกุล. (2559). คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของ ครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Gattiker, U. E., & Larwood, L. (1986). Subjective Career Success: A Study of Managers and Support Personnel. *Journal of Business and Psychology*. 1(2), 78-94.
- Manion, J. (2003). Joy at work, creation a positive workplace. *Journal of Nursing Administration*. 33(12), 652-659.
- Tang, K.N. (2012). *Paper for seminar on Soft Skills Development for Higher Education Institute*. Khon Kaen: Faculty of Education, Khon Kaen University